

Széplaki Erzsébet

Érdemes tankönyvíró

Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok

4. évfolyam

MEGOLDÓKULCS

Műszaki Könyvkiadó

Előszó helyett

Kedves Kolléganő! Kedves Kolléga!

Remélem, nem veszed tolakodásnak, hogy nemcsak e levelemben, hanem a *Megoldókulcs* egészében a tegező formát használom. Egyrészt pedagógusok között ez már csak így szokás, másrészt lehet, hogy személyesen is ismerjük egymást. A Műszaki Könyvkiadó támogatásával ugyanis az elmúlt években találkozhattunk valamelyik általam tartott szakmai rendezvényen, módszertani előadáson vagy képzésen.

A magyartanári társadalom nagy része évtizedek óta tanít a nyelvtantankönyveimből, a *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok*-sorozatomból. Tanítóként és magyartanárként mindent megtettem és napjainkban is megteszek azért, hogy megoldásokat javasoljak tanítóknak és tanároknak az alsó és felső tagozat közötti átmenet problémáira. Ezért örültem annyira, hogy a Műszaki Könyvkiadó felkért egy *Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok*-sorozat megírására, amely egyes kötetei 3.-tól a 8. évfolyamig fejlesztik a tanulók szövegalkotó és kommunikációs képességét, sőt nyelvi illemét is. Minden évfolyam taneszközához *Megoldókulcsot* is készítek. Nem azért, mert esetleg te nem tudnád megoldani a feladatokat, hanem azért, hogy megkönnyítsem a tanórára való felkészülésedet.

A megoldásokban szereplő szövegeket, szövegrészeket negyedikes tanulók alkották.

Most a 4. évfolyamosoknak írt *Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok* feladatainak megoldását olvashatod. Elkészítésekor elsősorban a gyakorlati használhatóságot tartottam szem előtt. Minden esetben – amikor szükségesnek gondoltam – nemcsak a feladatok ellenőrzésére vonatkozó **megjegyzéseimet** tettem közzé, hanem a **módszertani javaslataimat** is. Számtalanszor hivatkoztam *A szövegalkotás tanításának módszerei, 3–8. évfolyam I. és II. kötetére*, amely 20% kedvezménnyel rendelhető meg a Műszaki Könyvkiadó webáruházában <https://konyvbagoly.hu/>.

A három kötet általános felépítése a következő:

- Az elsajátítandó alapfogalmak
- Szóbeli szövegalkotás az írásbeli szövegalkotás előkészítéséhez
- Az adott fogalmazásműfaj tanításának algoritmusa
- Az adott fogalmazásműfaj szövegalkotási algoritmusa

Az 1. kötet témái (MK-1903)

- A szöveg és a szövegalkotási műveletek
- A mesealkotás tanításának módszerei
- Az elbeszélésalkotás tanításának módszerei

A 2. kötet témái (MK-1904)

- A leírás tanításának módszerei
- A jellemzés tanításának módszerei
- A levélírás tanításának módszerei
- A kevert szövegek tanításának módszerei

A 3. kötet témái (MK-1905)

- A modern kommunikációs műfajok (sms, e-mail, blog, önéletrajz stb.)
- A sajtóműfajok (hír, tudósítás, interjú, riport stb.) tanításának módszerei

Évek óta működtetek egy e-mailes levelezőlistát, ahonnan a mindennapi tanítási gyakorlatban használható anyagokat küldök a kollégáknak. Ha te is szeretnél csatlakozni a többezres táborukhoz, kérlek, jelezd nekem a település és az iskolád nevének megadásával, **kizárólag** az e-mail-címemre: csopike9@gmail.com.

A pedagógiai, tanítói munkádhoz jó egészséget, sok sikert kívánok!
Kollegiális tisztelettel és szeretettel üdvözöllek:

Budapest, 2024

Széplaki Erzsébet, Csöpi

Visszatekintő

4. /1. Bártfai Judit *Évnyitó* című verse részletének néma olvasása.
Javaslat: A tanulók a néma olvasás után karban olvassák fel a versrészletet. Egyrészt mindenki olvas, másrészt jó gyakorlat a közepes tempó betartására.

- a) *Várható válasz:* Hol nyaraltál a nyáron?
b) *Várható célok:* Szeretnék javítani a jegyeimen. Többet akarok olvasni.

4. /2. Egyéni megoldás.

4. /3. A regényrészlet egyéni néma olvasása.

- a) Aláhúzendó szavak: vegye fel, felég, nézi (4. sor)
késett (5. sor)
maga (9. sor)

Javaslat: Érdeemes beszélgetni a tanulókkal arról, vajon miért magázta Matula bácsi Tutajost, és arról, vajon Tutajos tegezte vagy magázta Matula bácsit.

- b) – De most már **vedd** fel az inget, mert úgy **felégsz**, hogy az eget is bőgőnek **nézed**, ha ugyan el nem **késtél**. [...]

- c) Olyan vidám, hogy szívesen zenélne.

Olyan fájdalma van, hogy szinte öntudatlan.

- d) Egyéni megoldás.

5. /4. A rejtvény megfejtése:

1.	C	Í	M	Z	E	T	T	
2.	M	E	S	E				
3.	K	Ö	S	Z	Ö	N	É	S
4.	F	E	L	A	D	Ó		
5.	O	L	V	A	S	Á	S	
6.		L	E	V	É	L		
7.		K	É	R	D	Ó		
8.	M	O	N	D	A	T		
9.		T	O	L	L			
10.	V	Á	L	A	S	Z		
11.		S	Z	Ó				

Visszatekintő

5. /5. A rajz megtekintése.

a Kutya-macska barátság.

A szólások és közmondások jelentése a *Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok* 47. oldalán található.

b Miért lett ellenség a kutya és a macska?

5. /6. A rejtvény megfejtése:

S	Á	R	K	Á	N	Y	Ü
Ú	H	K	I	N	C	S	T
Ö	S	Ó	R	I	Á	S	É
V	J	B	Á	S	C	Í	M
B	A	R	L	A	N	G	A
R	D	E	Y	T	Ó	M	F

Várható mondatok:

A **sárkány** elrabolta a királylányt. A **kincs** a fa odvában volt elrejtve. Az **óriás** a nyakába vette a királyfit. Minden mesének van **címe**. A rablók egy **barlang**ban éltek. Az öreg **király** a legkisebb fiát szerette a legjobban. Ez is jó mese**téma** lehetne.

Megjegyzés: Mondatalkotáskor a szavakat lehet toldalékolni és összetett szó elő- vagy utótagjaként is szerepelhetnek.

5. /7. Várható szavak: hét, fej, fejű, ej, hé, ár, sár, át, árny, táj, rá, két, űr, tűr, fáj, nyár, ártány
Megjegyzés: Az **ártány** szó jelentése herélt sertés, hízásra fogott kan disznó.

Kapcsolataink szóban

Találkozáskor

6./1. Az ábra színezése.

a Kezét csókolom! Jó napot kívánok! Kezét csókolom! Jó estét kívánok! Jó éjszakát kívánok! Viszontlátásra! Jó reggelt kívánok!
 Megjegyzés: A kívánok szó elé bármelyik napszakot beírhatja a tanuló.

b Várható megoldások: Átölelem. Megpuszílom. Rámosolygok. Megfogom a kezét. Felemelem a kezem.

6./2. A táblázat kitöltése.

Találkozások			
Ki kivel találkozik?	Ki köszön először?	Hogyan köszönti?	Hogyan fogadja, akinek köszönt?
Csenge a barátnőjével a könyvtárban.	Csenge	Szia!	Szia!
Csongor az eladó nénivel a boltban.	Csongor	Kezét csókolom!	Szervusz!
Csenge barátnőjének az anyukája Csengével.	Csenge	Kezét csókolom!	Szervusz!
Csongor az utcán Bogi nénivel, a tanító nénijével.	Csongor	Kezét csókolom!	Szia!
Csongor apukája a szülői értekezleten Bogi nénivel.	Csongor apukája	Kezét csókolom!	Jó napot kívánok!

Megjegyzés: A Szia! és a Szervusz! köszönések felcserélhetők.

Javaslat: Hasznos beszélgetni arról, hogy kiket nem tegezhetnek a gyerekek. Például ismeretlen felnőtteket, akikkel kapcsolatba kerülnek: bolti eladót, kalauzt, postást. Napjainkban viszont gyakran előfordul, hogy az alsósok tegeznek a tanító nénijüket, tanító bácsijukat, illetve a barátnőjük, barátjuk anyukáját, ha a felnőttek felajánlják vagy elfogadják.

6./3. Páros munkában egyéni megoldás.

Kapcsolataink szóban

Beszélgessünk!

- 7 /1. társalog, társít, párbeszédet folytat, beszél, tereferél, csipkelődik, terhel, cseveg, párosít

Megjegyzés: A *beszél* szó nem rokon értelmű megfelelője a *beszélget* szónak, mert az utóbbi cselekvéshez legalább két személy szükséges.

- a Egyéni megoldás.

Megjegyzés: Szómagyarázatok a szavakhoz

társalog = könnyed közvetlenséggel, udvariasan beszélget valakivel; társalgást folytat, cseveg

társít = egy másik képzelethez, gondolathoz kapcsol; asszociál

párbeszédet folytat = egy másik személlyel beszélget, társalog

beszél = gondolatait, élményeit vagy egyéb mondanivalóját hallható szavakkal kifejezi és mással közli

tereferél = valakivel mindennapi, jelentéktelen dolgokról könnyed, bizalmas közvetlenséggel, élénken beszélget

csipkelődik = 1. meg-megcsíp, csipked

2. (átvitt értelemben) valakinek érzelmileg érzékeny pontjára tapintva gúnyolódik

terhel = valakit valamivel terhel, alkalmatlanságot okoz valakinek valamely kéréssel vagy kérdéssel, terhére van valakinek valamivel

cseveg = barátságos, élénk hangnemben, könnyedén beszélget, társalog

párosít = bizonyos szempont szerint páronként elrendez, párokba összeállít

- 7 /2. Egyéni megoldás.

- 7 /3. Ne bökdösd az ujjaiddal a vállát! Fordulj felé, ha hozzá beszélsz, hogy lássa a szemedet!

- 7 /4. A beszélgetős játék eljátszása.

A beszélgető csoportok kialakítása az azonos témát választó gyerekekből.

Javaslat: Gyengébb képességű osztályokban jó, ha felhívod a gyerekek figyelmét, hogy valakinek el kell indítania a beszélgetést vagy egy kijelentéssel, vagy egy kérdéssel. Például: Örülök, hogy tudok úszni. Közületek ki tud úszni? Mikor hogyan tanultatok meg?

Az elbeszélés

Elbeszélünk

8./1. A szöveg elolvasása egyéni néma olvasással.

a Jánoshida március 27.
helyesírási döntő a fogalmazó gyerek

b A megnyitó ünnepségtől a díjátadóig.

c *Aláhúzendó szó: végkifejletet*

Megjegyzés: A zárást szó aláhúzása is elfogadható.

A végkifejlet szó jelentése: valamely folyamat, esemény, cselekvés befejeződése és közvetlen következménye. A végkifejlet zárást is jelent, de azzal több, hogy a közvetlen következményt is tartalmazza. A fogalmazás esetében azt, hogy a fogalmazást író versenyző 4. helyezést ért el, és övé lett a legjobb tollbamondás.

Javaslat: A fogalmazás szövege mellett lévő részek ismertetőjegyeit közösen figyeljétek meg és értelmezzétek!

8./2. Az elbeszélés ábrájának a tanulmányozása.

Javaslat: Az ábra kinagyítva a tanterem falára is kitehető.

A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetében külön fejezetben foglalkozom az elbeszélés-alkotás tanításának módszereivel a 91–132. oldalon. Egyes feladatoknál külön is hivatkozni fogok a témához vagy feladathoz kapcsolódó oldalakra.

9./3. A szövegek egyéni néma olvasása.

Várható címek: A) Szajkós erdei sétá, Érdekes erdei kirándulás, Ki ugatott?

B) A kedvenc madaram, Szajkó, a hangutánzó, Matyimadár

Javaslat: Hívd fel a tanulók figyelmét, hogy a címadás előtt beszéljék meg, hogy miről szóltak a szövegek.

A feladat megoldásáról bővebben olvashatsz A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének a 99–101. oldalán.

a és b

Szajkós erdei sétá

A)

Vasárnap délután nagypapával és Csengével elmentünk sétálni az erdőbe.

Már régóta baktattunk a fák közötti ösvényen a nagy csendben. Még a madarak sem daloltak.

Egyszer csak kutyaugatást hallottam. Biztosan Csenge is, mert mindjárt odabújt nagypapához.

Fél a kutyáktól. Hiába lestünk körbe, sehol sem láttunk ebet. Ekkor papa azt mondta, hogy

biztosan egy szajkó fészkel a közelben. Ez a madár mindenféle hangot tud utánozni. Nemcsak

más madarakét, hanem a szekérszörgést, a fűrész zaját és a kutyaugatást is hűen utánozza,

tényleg szajkózza. Erre a tesómmal jót kacagtunk.

Ezt az erdei sétát a szajkó tette érdekessé.

Az elbeszélés

B)

A kedvenc madaram

A szajkó a kedvenc madaram. Nevezik mátyásmadárnak vagy matyimadárnak.

Teste 34-35 centiméter hosszú, kiterjesztett szárnya 52-58 centiméteres, tömege 14-18 dkg.

Tollazata rózsaszínes világosbarna. Farka fekete, fehér csíkokkal. Kitűnő hangutánzó.

Éles, riasztó hangjával a veszélyre figyelmezteti az erdő lakóit. A szajkó az erdő őre.

Egyszer szívesen megnézném egészen közelről.

c) Egy szajkóról szóló eseményt mond el. **A** Bemutatja, leírja, milyen a szajkó. **B**

d) Eseményt, történetet mesél el.

Egymással összefüggő mondatok találhatók benne.

Élőlények, tárgyak tulajdonságait írja le.

Az elbeszélő fogalmazásnak is van címe.

Az elbeszélő fogalmazásnak nincs címe.

Három fő része van: bevezetés, tárgyalás, befejezés.

Az egyes részeket írásban bekezdésekkel jelöljük.

e) A szajkó rajzának kiszínezése.

Vázlat és tagolás

- 10./1.** A szövegalkotásra felkészítő táblázat közös tanulmányozása és értelmezése.
Javaslat: Egy hasonló téma feldolgozását *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 45–46. oldalán találod.
- a) A táblázat alapján elkészült vázlat megbeszélése.
Javaslat: A befejezésnél térjete ki arra, hogy abban az események lezárása, a végkifejlet vagy a vélemény, illetve a tanulság megfogalmazása szerepelhet! Ezek közül lehet a tanulónak választania.
- b) A fogalmazás részeinek bejelölése római számokkal.
I. Szombaton volt Marci barátom születésnapja. A bulija 11 órakor kezdődött.
II. Először bújócskáztunk. [...]
III. Vince és Marci nagyon boldogan ünnepeltek velünk a nap többi részében. [...]
- c) 1. A bújócskázás és a meglepetés előkészítése
2. A meglepetésvendég megjelenése
Javaslat: Beszéljétek meg, hogy a tárgyalást is lehet tagolni!
- c) I. A születésnap buli kezdete
II. 1. Bújócskázó ünnepelt
2. A meglepetésvendég
III. A boldog ünnepelt

Az elbeszélés

11./2. A téma kiválasztása karikázással vagy a saját téma megnevezésével.

a A szövegalkotásra való felkészüléshez a táblázat kitöltése.

Megjegyzés: Az utolsó négy rubrika közül a tanulónak csak az egyiket kell kitöltenie.

Javaslat: Szemléletes megoldás, ha az egyes részeket – bevezetés, tárgyalás, befejezés – egy-egy színes vonallal választatod el a tanulókkal.

b A táblázat alapján a vázlat elkészítése. A tárgyalást nem kötelező több részre osztani.

Tagold a szöveget!

12./1. A fogalmazás elolvasása.

a *Várható címek:* Imádom Kéket!

Végre van törpehörcsögöm!

Kék, a törpehörcsögöm

b elbeszélés   leírás   elbeszélés leírással

c *Várható vázlat:* I. Szerettem volna egy törpehörcsögöt

II. Enyém lett Kék!

III. Tarts te is hörcsögöt!

12./2. A kedvenc állatom

Bemutatom nektek Bimbikét, az imádott dzsungáriai törpehörcsögömet. Testmérete 6-11 cm, a tömege 35-55 gramm. Bundája sűrű, háta szürke, közepén fekete csík fut. A hasa fehér, farka rövid. Télen kivilágosodik a bundája, szinte fehér. Fekete szeme aránylag nagy. Kisállat-kereskedésben kapható magkeveréket eszik, de szereti a cukkinit, az uborkát és az epret is. Vízet is iszik, bár nagyon keveset. Egy nagy terráriumban lakik. Mivel nem szeret unatkozni, tettünk bele két házikót, egy mókuskereket, papírgurigát, amit alagútként használ. Rengeteget rohangál a futókorongján is. Nagyon szeretem nézni, mikor mit csinál az én hörcsögöcském.

a elbeszélés   leírás   elbeszélés leírással

b Mindent megtudtunk Bimbikéről, a törpehörcsögőről.

13./3. **4.** Ahogy megérkeztünk a stadion kerítéséhez, megkezdődött a biztonsági átvizsgálás. **3.** Úti célunk a tőlünk másfél órára lévő Puskás Aréna volt. **6.** Volt szerencsénk látni, ahogy a válogatott játékosok bemelegítenek. **7.** Ezután eljött a várva várt pillanat, elkezdődött a párharc. **9.** Életre szóló élmény volt, főleg azért, mert nyertünk. **2.** Kocsival indultunk el. **1.** Idén elhatároztuk a családdunkkal és a baráti körünkkel, hogy élőben megnézzünk egy magyar focimeccset. **5.** Ezt követően, amint beértünk a létesítménybe, egyből átvettük a hely hangulatát. **8.** Mindkét oldalon láttunk lövéseket, védéseket, kihagyott helyzeteket, gyönyörű megmozdulásokat, ezért izgalomdúsra sikeredett a mérkőzés.

Az elbeszélés

- a mérkőzés, bajnokság, rangadó, küzdelem, párharc
- b *Várható címek:* A felejthetetlen mérkőzés
Győzött a magyar csapat!
Az Arénában
- c Idén elhatároztuk a családdunkkal és a baráti körünkkel, hogy előben megnézünk egy magyar focimeccset.
Kocsival indultunk el. Úti célunk a tőlünk másfél órára lévő Puskás Aréna volt. Ahogy megérkeztünk a stadion kerítéséhez, megkezdődött a biztonsági átvizsgálás. Ezt követően, amint beértünk a létesítménybe, egyből átvettük a hely hangulatát. Volt szerencsénk látni, ahogy a válogatott játékosok bemelegítenek. Ezután eljött a várva várt pillanat, elkezdődött a párharc. Mindkét oldalon láttunk lövéseket, védéseket, kihagyott helyzeteket, gyönyörű megmozdulásokat, ezért izgalomdúsra sikeredett a mérkőzés.
Élre szóló élmény volt, főleg azért, mert nyertünk.

Kerüld a felesleges szóismétlést!

14./1. A szöveg elolvasása néma olvasással.

- a Este 9 órakor együtt a család. A gyerekek már alszanak a szobájukban. Nagymama a fotelben alszik, a kezében a kötésével. Nagypapa a hintaszékében alszik, a kedvenc újságjával a mellén. Apa a tévé előtt alszik. Anya az ebédlőasztalra borulva a jegyzetei mellett alszik.
Javaslat: A feladat egy másik, egyszerűbb variációját *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 10. oldalán találsz.
- b egyhangú, humoros, sok benne a felesleges szóismétlés, változatos, érdekfeszítő, unalmas
- c A feladatok felosztása a csoporton belül.
- A) szundít, szendereg, szundikál
- B) aluszik, szendereg, szundít, szunnyad
Megjegyzés: Bár a második idézetben a *szundítanak* szó olvasható, de az utasítás az *alszik* (E/3.) szó szinonimáit kéri lemásolni, ezért jobb, ha a *szundít* szóalakot másolja le a tanuló. Természetesen a *szundítanak* is elfogadható.
- C) 1. Alvás közben hangosan szuszog. **C)** A) Húzza a lóbőrt.
2. Nyugodtan, mélyen alszik. **D)** B) Bólogat, mint Gyeneiék lova.
3. Ülve alszik, bóbiskol. **B)** C) Fújja a kását.
4. Hangosan horkolva alszik. **A)** D) Húzza a csendest.
- D) altat, aluszik, durmol, bandukol, szendereg, mereng, bóbiskol, dorombol, búsong, szunyál
- d A csoporttagok beszámolója a feladatok megoldásáról.

Az elbeszélés

- e Este 9 órakor együtt a család. A gyerekek már alszanak a szobájukban. Nagymama a fotelben **bóbiskol**, a kezében a kötésével. Nagypapa a hintaszékében **fújja a kását**, a kedvenc újságjával a mellén. Apa a tévé előtt **szundikál**. Anya az ebédlőasztalra borulva a jegyzetei mellett **szendereg**.

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

A második mondatban nem kell kicserélni az *alszanak* szót, mert először fordul elő a szövegben.

- 15./2. Egyhangú Elemér beszámolójának elolvasása egyéni néma olvasással.

- a Unalmas, egyhangú, mert feleslegesen ismétli a szavakat.
- b Kerüld a felesleges szóismétlést!
- c Tanítás után elmentem edzésre. Azután **elsétáltam** a barátomhoz. Utána **elballagtam** a boltba. Vettem egy radírt, mert nem találom az enyémet. **Vásároltam** egy új füzetet. **Beszereztem** tollbetétet, mert kifogyott.

Javaslat: A feladatot némi eltéréssel *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 111. oldalán találod.

- 15./3. A párbeszéd egyéni néma olvasása.

Javaslat: A néma olvasás után a párok halkán szerepenként is olvassák fel a párbeszédet a mesélő szavai nélkül! Igyekezzenek visszaadni a szereplők érzelmeit, lelkiállapotát! Csongor türelmetlen, ideges; Csenge nyugodt, ráérő.

- a és b

– Igyekezz már, Csenge! Mindjárt jön a busz! – **sürgette** ~~mondta~~ Csongor.

– Nem tudok gyorsabban menni! – **sóhajtozott** ~~mondta~~ Csenge.

– Próbáld meg! Nem fogjuk elérni – **nógatta** ~~mondta~~ a testvére.

– Majd jön másik autóbusz – **nyugtatta** ~~mondta~~ a húga.

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

Az első mondatban is érdemes kicserélni a *mondta* szót, mert Csongor megszólalásához nem illik az érzelmileg semleges *mondta* szó.

Az elbeszélés

Ne légy egyhangú!

- 16./1. Gyimóthy Géza *Nyelvlecke* című verse részletének egyéni néma olvasása, majd hangos olvasás karban vagy egyénileg.

a, b és c

slattyog, lófrál, szalad
vánszorog, kószál, kullog,
surran, oson, lépeget

ráérősen ballag	aprókat lép
fejét lehorgasztva megy	fut
alig mozogva jár	gyorsan, óvatosan halad
erre-arra járkál	óvatosan megy
cél nélkül jár-ke	

Megjegyzés: Hogy egyértelmű legyen a színjelölés, leírom a szavakat a jelentésükkel együtt.

slattyog = ráérősen ballag,
lófrál = cél nélkül jár-ke,
szalad = fut,
vánszorog = alig mozogva jár,
kószál = erre-arra járkál,
kullog = fejét lehorgasztva megy,
surran = gyorsan, óvatosan halad,
oson = óvatosan megy,
lépeget = aprókat lép

- d Egyéni szerepjáték.
- e *Várható szöveg:* A fáradt dolgozók hazafelé vánszorogtak az utcán. Körülöttük fiatalok lófráltak. Egy idős néni ráérősen slattyogott a bolt felé.
Megjegyzés: Természetesen más megoldás is jó lehet.

- 16./2. Csongor papírsárkányt csinált. Először ~~megcsinálta~~ a sárkány vázát, majd bevonta papírral. Különböző színű papírokból keskeny csíkokat ~~csinált~~, és ügyesen ~~megcsinálta~~ a papírszörny farkát is. Végül hosszú zsineget kötött a váz három zsinórjához.

- a Csongor papírsárkányt csinált. Először **elkészítette** a sárkány vázát, majd bevonta papírral. Különböző színű papírokból keskeny csíkokat **vágott**, és ügyesen **kialakította** a papírszörny farkát is. Végül hosszú zsineget kötött a váz három zsinórjához.

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

Ez a téma más feladattípusban és más céllal már előfordult a 3. évfolyamos munkafüzet 19. oldalán a 3. feladatban. A tanuló számára segítheti ennek a feladatnak a megoldását.

Javaslat: A feladatot némi eltéréssel *A szövegalkotás tanításának módszerei I.* kötetének a 115. oldalán találod. Ott írok arról is, hogy a *csinál* szót nem rokon értelmű szavakkal helyettesítjük, hanem pontosítjuk a cselekvést.

- b vállon vereget, gratulál, méltat, elismerő szavakat mond stb.

Az elbeszélés

Te is tudsz elbeszélést írni!

17./1. A képsor megfigyelése és az alatta lévő szöveg néma olvasása.

Nagyon vágytam már egy korcsolyára. Iskolából hazamenet mindig megálltam a sportbolt kirakata előtt, és vágyakozva néztem egy hófehér korit.*Apukám megtanított korcsolyázni. Eleinte fogta a kezem, és megmutatta, hogyan kell siklani a jégen. Néhány nap után már egyedül koriztam. Olyan boldog vagyok!

- a) A kislány szülei átadják neki a korcsolyát.
Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.
- b) A születésnapomra megkaptam a szüleimtől a korcsolyát, amire annyira sóvárogtam.
Megjegyzés: A csillagot a 2. mondat után kell berajzolni.
- c) *Lemásolandó szavak:* áhítozik, epekedik, sóvárog, vágyódik, óhajt
- d) *Várható címek:* Van már korcsolyám!
Tudok korcsolyázni!
Hogyan tanultam meg korcsolyázni?
Születési ajándék
- e) Nagyon vágytam már egy korcsolyára.
Iskolából hazamenet mindig megálltam a sportbolt kirakata előtt, és vágyakozva néztem egy hófehér korit. **A születésnapomra megkaptam a szüleimtől a korcsolyát, amire annyira sóvárogtam.** Apukám megtanított korcsolyázni. Eleinte fogta a kezem, és megmutatta, hogyan kell siklani a jégen. Néhány nap után már egyedül koriztam.
Olyan boldog vagyok!

18./2. *Várható bevezetés:* A szüleimmal vasárnap kirándulni mentünk Martonvásárra.
Megjegyzés: A bevezetésben a következő kérdésekre kell választ kapni: *Ki? Kivel? Hol? vagy Hová? Mikor?*
Várható befejezés: Nagyon jól éreztük magunkat ezen a csodálatos napon.

Az elbeszélés

18./3. Elbeszélés alkotása megadott cím, bevezetés és befejezés alapján.

a A bevezetésben a választott élmény aláhúzása. Egyéni megoldás.

A tárgyalás megfogalmazása a választott élmény szerint. Egyéni megoldás.

Javaslat: Mindenképpen javasold a tanítványaidnak, hogy először piszkozatban – a füzetbe vagy külön lapra – írják le a történetüket 5-6 mondatban, amely a szöveg tárgyalása lesz. Csak a lényegről írjanak!

Olvassák fel halkán az alkotott tárgyalást, igyekezzenek javítani, és csak utána másolják be a munkafüzetbe!

b Az alkotott szöveg felolvasása társnak, véleménykérese a szövegalkotásról.

c A társ által alkotott szöveg meghallgatása, véleménynyilvánítás a hallott szövegalkotásról.

*Javaslat a **b** és **c** feladathoz:* A két részfeladat megoldása előtt közösen gyűjtsetek össze a tanulókkal értékelési szempontokat, amelyeket felírhatok a táblára vagy okostáblára! Például ilyeneket:

- Te miért tartod viccesnek/emlékezetesnek a történetemet?
- Világosan fogalmaztam meg a mondanivalómat?
- Nem volt benne felesleges szóismétlés?

Legyél elbeszélésíró!

Javaslat: A *szövegalkotás tanításának módszerei I.* kötetében külön fejezetben foglalkozom az elbeszélés-alkotás szövegalkotási algoritmusával a 124–133. oldalon.

Az elbeszélés alkotására mindenképpen két tanítási órát szánj! Ha meg tudod oldani, két egymást követő magyarórán, lehetőleg egy tanítási napon.

19./1. A téma kiválasztása egyénileg.

a Képsor alapján.

Megjegyzés: 4. évfolyamon már vannak olyan tanulók, akik statikus képsor alapján is képesek elbeszélést alkotni.

A második képsoron már konkrét cselekvések is megjelennek.

b Megadott témák közül.

Javaslat: Hagy nekik elég időt, hogy választhassanak a képsorok vagy a témák közül, hiszen ezen múlhat a szövegalkotás sikere.

c Választott témabekarikázása vagy saját téma választása.

Megjegyzés: Ha saját témát választottak a tanítványaim én mindig meghallgattam a téma-választásukat, és érdeklődtem tőlük, miért ezt a témát választották. Volt amikor szükségesnek tartottam, hogy egy kissé tereljem a gondolataikat.

19./2. Anyaggyűjtés gondolattérképen.

Megjegyzés: Nem kell minden üres részt kitöltenie a tanulónak, de ha szükségesnek tartja ki is egészítheti.

Az anyaggyűjtés azért is hasznos tevékenység, mert közben magának a témának a kifejtésén is gondolkodik a tanuló.

Az elbeszélés

- 19./3.** Címadás.
Megjegyzés: A címadás nagyon fontos mozzanata a szövegalkotásnak, ugyanis a tanuló a címválasztással utal a szövegének a tartalmára, ez fogja irányítani a szövegalkotás közben.
- 20./4.** Vázlatkészítés.
Megjegyzés: A jó vázlat rögzíti a sorrendet, és segíti a gondolatok részletesebb kifejtését.
Javaslat: Ösztönözd arra a tanulókat, hogy az anyaggyűjtéskor használt gondolattérképük alapján készítsék el a vázlatukat!
- 20./5.** A cím és a vázlat megbeszélése társal.
Megjegyzés: A véleménynyilvánításhoz kérdéseket is kapnak a tanulók. Bátorítsd őket, hogy más iránt is érdeklődjenek a cím és a vázlat kapcsán!
- 20./6.** A piszkozat megfogalmazása.
Megjegyzés: Fontos, hogy a tanulók betartsák a terjedelmet. Igyekezzenek csak a lényegről írni! Külön hívd fel a figyelmüket arra, csak minden második sorba írjanak, hogy tudjanak hova javítani!

- a** Az elbeszélés piszkozatának felolvasása társnak.
Javaslat: Javasold a tanulóknak, hogy először az egész fogalmazást olvassák fel a társuknak, hogy hallja egyben a történetet!
Utána érdemes részenként – bevezetés, tárgyalás, befejezés – felolvasni és előtte feltenni a kérdéseket.

Érdekesnek találok a bevezetésemet? Javítsak rajta?		A bevezetés felolvasása.
Tartalmilag összefüggőek a mondataim?	Elkerültem-e a felesleges szóismétléseket?	A tárgyalás felolvasása.
Jó a befejezésem? Ha nem, hogyan javíthatnák rajta?		A befejezés felolvasása.

- b** A javítások elvégzése a 47. oldalon található jelekkel.
- c** A javított változat újbóli leírása.
A második szövegváltozat elolvasása új szempontok szerint.
Ha szükséges, a szöveg javítása a megismert jelekkel.
- d** Az elbeszélés végső változatának leírása.
Megjegyzés: Ha a második szövegváltozatban már nem volt sem tartalmi, sem formai (bekezdések), sem helyesírási hiba, akkor nem kell újra leírni.
- e** A végső szövegváltozat felolvasása társnak.
A társ értékelése a megadott értékelőlapok alapján.
Javaslat: Ha a társ úgy ítéli meg, javaslatot tehet arra, hogy a szöveg alkotója olvassa fel az osztálynak az elbeszélését.

Alkossunk rövid szövegeket!

Készíts karácsonyi meghívót!

21./1.

Színes rajz borító	Karácsonyi idézet 2. oldal	A meghívó szövege 3. oldal	Üres oldal hátsó borító
----------------------------------	--	--	---------------------------------------

- a A legjobban tetsző karácsonyi idézet bekarikázása. Egyéni megoldás.
- b 7. Visszajelzés kérése 6. A meghívó neve 2. A meghívott(ak) neve 4. Az időpont 1. Az esemény neve 3. A meghívás szövege 5. A helyszín

c Várható meghívószöveg:

MEGHÍVÓ KARÁCSONYI ÜNNEPSÉGRE

Drága Szüleim!

A szeretet ünnepéhez közeledve szeretettel meghívlak benneteket a kezdődő karácsonyi osztályünnepeünkre.
Időpont: december 21-én 16 órakor
Helyszín: Iskolámban a tantermünkben.

Szerető fiatok: Csongor

Kérlek benneteket, hogy írjatok e-mailt Bogi néninek, ha el tudtok jönni.

Megjegyzés: A meghívó szövegének megalkotása előtt érdemes a 3. évfolyamos munkafüzetből (42. oldal) kivetíteni vagy más módon feleleveníteni a mintameghívó tartalmát.

- d A szöveges-rajzos meghívó elkészítése külön lapra. Egyéni megoldás.

Te is tudsz tudósítást írni!

22./1. A hír elolvasása néma olvasással.

- a December 15-én délután 3 órakor.
Boldogfalván a Naplemente Idősek Otthonában.
A negyedikesekkel, tanító nénivel, idősekkel.
A tanulók előadták a karácsonyi műsorukat.

b A tudósítás elolvasása.

Javaslat: A tudósítás szövegének elolvasása követő olvasással. Főleg gyengébb képességű osztályban célra vezetőbb, ha te felolvasod a szöveget, a tanítványaid pedig néma olvasással követnek téged.

Alkossunk rövid szövegeket!

c A tudósítást író újságíró.

d és f

A SZERETET PERCEI AZ IDŐSEK OTTHONÁBAN

Közeleg a karácsony, a szeretet ünnepe. Mindenki igyekszik, hogy a szerettei körében ünnepeljen. Ezt azonban nem mindenki tudja megtenni. Az ünnepi hangulatot negyedikesek idézték meg Naplemente Idősek Otthonában.

December 15-én délután 3 órakor a Boldogfalvi Általános Iskola negyedikesei Kovács Boglárka tanító vezetésével ellátogattak a Naplemente Idősek Otthonába.

A karácsonyi díszekben pompázó nagyteremben helyet foglalt az otthon valamennyi lakója és dolgozója. Az arcukon látszott az izgatott várakozás. A diákok először egy betlehemi játékot adtak elő nagy átéléssel, majd egymást követték a szebbnél szebb versek és a dalok. Közben besötétedett. A teremben lekapcsolták a villanyt, és a gyertyák fényénél közös énekléssel zárult a műsor. Az idős emberek könnyes szemmel és köszönő szavakkal kínálták meg süteményekkel és üdítőkkel a kis művészeket.

Iskolánk negyedikesei és a tanító nénijük – elmondásuk szerint – nemcsak ünnepek alkalmából látogatják meg az idős néniket és bácsikat, hanem a hétköznapokban is.

Tóth Tímea

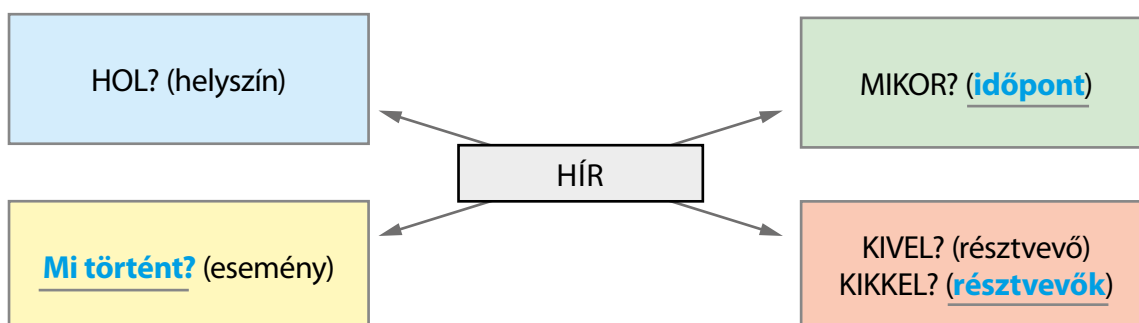
Cím
Felvezető
Bevezetés
Tárgyalás
Befejezés
Aláírás

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseket jó értelmezni annak a bizonyítására, hogy a tudósító a helyszínen volt. Például az arcukon látszott → a tudósítónak jelen kellett lennie, ha látta a nézők arcán az izgatott várakozást.

e Az elbeszéléshez.

23./2. A hír témájának kiválasztása színezéssel.

a *Várható hír:* Együtt hangolódtak karácsonyra
December 20-án 14 órától a Petőfi Általános Iskola diákjai és pedagógusai ünnepi műsort adtak elő a tornateremben a közelgő karácsony alkalmából.
Javaslat: A feladat megoldása nagy segítséget jelent a tanulóknak, ha kivetíted a következő ábrát, amely a 3. évfolyamos *Megoldókulcs* 25. oldalán található.

Hogyan építsünk szöveget?

- b) *Várható megoldás:* Együtt hangolódtak karácsonyra

December 20-án 14 órától a Petőfi Általános Iskola diákjai és pedagógusai ünnepi műsort adtak elő a tornateremben a közlegő karácsony alkalmából.

- 23./3. a) Cím, felvezető, tárgyalás, befejezés, aláírás.

- b) *Várható tudósítás:*

Együtt hangolódtak karácsonyra

Közeleg a karácsony, a szeretet ünnepe. Mindenki igyekszik, hogy a szívét is felkészítse. Így tettek a településünk Petőfi Sándor Iskolájának diákjai és pedagógusai is.

Amikor december 20-án beléptem az iskola tornatermébe, olyan volt, mint egy méhkas.

A színpad mellett izgatott szereplők olvasgatták a szerepüket. Diáktársaik igyekeztek a helyüket elfoglalni. Pontban 14 órakor megszólalt a csengő, de most nem a tanítási óra kezdetét jelezte. Teljes lett a csend, majd felcsendült az énekkar karácsonyi dalsokra. Ezután egy betlehemi játékot adtak elő a negyedikesek. Hatalmas tapsot kaptak. A felső tagozatosok közül néhányan karácsonyi verseket szavaltak nagy sikerrel.

Az ünnepi műsor zárásaként a résztvevők egymást kezét fogva közösen elénekelték a Kiskarácsony, nagykarácsony kezdetű éneket, amelybe én is bekapcsolódtam.
Takács Krisztina

Megjegyzés: Azok a gyerekek, akik az iskolai karácsonyi ünnepegről szóló hírt egészítették ki tudósítással, azok felhasználhatják az 1. b) feladatban megfogalmazott felvezetőt.

- c) Önértékelés szempontok alapján.

Készítsünk osztályújságot!

- 24./1. Az osztályújság nevének megbeszélése.

- a) Javaslat az osztályújság nevére. Egyéni megoldás.

- b) Közös megbeszélés után az osztályújság nevének leírása.

Javaslat: A közös megbeszélést megelőzheti szavazás is, amikor mindenki arra az újságnévre voksol, amelyik neki legjobban tetszik. A legtöbb szavazatot kapott javaslatból születik meg az osztályújság elnevezése

Megjegyzés: A leírás előtt beszéljétek meg a tanulókkal az újságok nevének helyesírását!

Hogyan építsünk szöveget?

24./2. Várható címdali fejléc:

Az újság címe	Negyedikes Petőfisek
Az újság kiadója	Petőfi Sándor Általános Iskola 4. a osztálya
Hányadik évfolyam és szám	I. évfolyam 1. szám
A megjelenés napja	2025. január 20.

Megjegyzés: Beszéljétek meg a gyerekekkel az újság fejlécében előforduló helyesírási tudnivalókat: az újság neve, évfolyam és szám, dátum!

24./3. Témák gyűjtése csoportmunkában.

- a A csoportok megosztják egymással a témajavasataikat.
- b Az újságban megjelenő témák véglegesítése.
- c Csoportonként két-három műfaj kiválasztása.
- d A táblázat kitöltése a kiválasztott műfaj és téma alapján.

Példa a táblázatra:

Téma	Műfaj
Téli szüneti közös kaland	tudósítás
Szilveszter a téren	hír
Elveszett a sálam	apróhirdetés

- e A szövegek megalkotása egyénileg.
Javaslat: Ha úgy látod jónak, a csoporttagok képességeinek ismeretében a szövegeket páros munkában is megalkothatják. Minden tanulónak ugyanis két-három szöveget kellene megfogalmaznia az előzetes ismeretei alapján.
- f Az alkotott szövegek felolvasása csoporton belül, a legjobbak kiválasztása.
- g Közösen döntés (a tanulók és te), hogy melyik írás kerüljön be az újságba.

25./4. Azok a tanulók, akiknek az írása bekerül az osztályújságba, azok helyesírási hiba nélkül, olvashatóan leírják a szövegüket egy füzetlapra.

Javaslat: Az újságba kerülő írások piszkozatát először a csoporttagok javítsák ki közösen, aztán nézd át te is! A szerzők ne felejtsek el aláírni az írásukat!

25./5. A lapterv elkészítése.

Megjegyzés: Az újságba kerülő írások terjedelmét üres téglalapokkal lehet jelezni, a méretek megadásával. Így lehet megadni az illusztrációk méretét.

25./6. Azok a diákok illusztrációt készítenek, akiknek nem került be a szövegalkotása az osztályújságba.

25./7. Az újság véglegesítése.

A levél

Javaslat: A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetében külön fejezetben foglalkoztam a levélírás tanításának algoritmusával és a levél szövegalkotási algoritmusával a 106–127. oldalon

Levelezünk

26./1. A szöveg egyéni néma elolvasása.

a A levél a távollévőkhez intézett írásbeli közlés.

Javaslat: A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének 106. oldalán megtalálod a műfajjal kapcsolatos alapfogalmakat.

b A legfontosabb útvonalakon személyeket, leveleket és csomagokat szállított.

c A két közmondás elolvasása a munkafüzet 47. oldalán.

26./2. Egyéni megoldás.

27./3. A magánlevél egyéni néma olvasása.

Javaslat: A néma olvasás után a magánlevél egy-egy részét egy-egy tanuló olvassa fel, és olvassák el a tanulók, hogy mi jellemzi a magánlevél egyes részeit.

a *Aláhúzendó kapcsolattartó kifejezések:* Nem fogod elhinni, (2. bekezdés 1. sor)

Képzeld el! (3. bekezdés 1. sor)

Gondold el! (4. bekezdés 1. sor)

b Az osztályfarsangról.

c *Bekarikázandó:* A 3. bekezdés az 1. mondat kivételével.

d Csenge jelmezének kiszínezése a leírás alapján.

27./4. A gondolattérkép megfigyelése.

Javaslat: A gondolattérkép közös értelmezése.

Megjegyzés: Régóta folyik a vita arról, hogy kell-e a hagyományos levél tartalmi és formai sajátosságait tanítani. Gondolj bele, hogy az elektronikus magán-, de főleg a hivatalos levelek szerkezete a hagyományos levelét követi! Ez alól csak a dátum lehet kivétel, bár az elektronikus hivatalos levelek végén sokszor szükséges a levél keltezését feltüntetni, mert abban szerepel a helyszín is.

Hivatalos levél és magánlevél

28./1. A két levél elolvasása a csoportokon belül.

a A két levél tartalmi és formai azonosságainak megfigyelése. Tartalmi azonosságok: megszólítás, a levél tagolása: bevezetés, tárgyalás, befejezés; elköszönés, keltezés, aláírás.

Formai azonosságok: A megszólítást középre írjuk. A levél szövegének egyes részeit bekezdéssel jelöljük. Új sorba kerül az elköszönés, keltezés, aláírás, az utóbbit jobb oldalra írjuk.

A levél

b A két levél tartalmi és formai különbségeinek megfigyelése. Tartalmi különbségek: Az A) levélben van fejléc, a hangneme hivatalos, magázódó, az aláírásban a teljes nevet ki kell írni.

c Bal oldalon:
 A cég neve
 A személy neve, akinek a levél szól
 A beosztása
 A cég címe

Jobb oldalon:
 A levél tárgya

Javaslat: A feladat egy másik verziója *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 116–117. oldalán található.

29./2.

Hasonlóság		Különbség	
Magánlevél	Hivatalos levél	Magánlevél	Hivatalos levél
			Fejrész: címzett tárgy
		Tegeződés.	Magázódás.
Megszólítás		Érzelemdús, becézett alak.	A címzett beosztása is.
Bevezetés		A levélírás oka	Bemutatkozás. A levélírás oka: általában kérés vagy panasz.
Tárgyalás		A közlendők megfogalmazása, lehetőleg időrendben.	A kérés vagy panasz indoklása.
Befejezés		A levél lezárása, kérés, kívánság.	Kérés megismétlése, mielőbbi intézkedés kérése.
Bekezdések			
Elköszönés – új sor.		Szeretettel: Öllelek: stb.	Tisztelettel: Köszönettel:
Keltezés – új sor.			
Aláírás– új sor, de nem a sor elejére írjuk.		Lehet becenév is.	A teljes nevet ki kell írni.

Javaslat: A feladat egy másik verziója *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 115. oldalán található.

29./3. Az egymáshoz tartozó megszólítások és elköszönések összekötése.

b

Egyetlen Barátnőm!

Drága aranyos Unokám!

Tisztelt Igazgató Asszony!

Kedves Lányok és Fiúk!

Üdvözlünk benneteket:

Szeretettel öllelek:

Milliószor puszil:

Tisztelettel:

Várható aláírások:

a 4. a tanulói

Lénus

Nagyi

Kissné Tóth Éva

A levél

- a) Levélben a megszólítás után felkiáltó jelet teszünk. A megszólításban az első szót és a tulajdonnevet nagy kezdőbetűvel írjuk. Az és szót és a tulajdonságot jelölő szavakat nem.
Javaslat: A feladat egy másik verziója *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 122. oldalán található.

29./4. A csoport tagjaiból két-két pár alkotása.

- a) A párok megállapodnak abban, hogy melyik pár válaszol az A) levélre, melyik a B) levélre.
- b) Levelek megválaszolása páros munkában.
Megjegyzés: A feladat megoldásához a tanulók mintakövető képességére van szükség, hiszen a 28. oldalon lévő levelek felépítése ugyanaz, mit a válaszleveleké.

Várható válaszlevelek:

A)

KOMPLETT Szolgáltató Kft. Vassné Czakó Sára könyvelő 1111 Budapest, Kővirág utca 11.	Tárgy: rendkívüli szabadság engedélyezése
---	--

Tisztelt Könyvelő Asszony!

Kérésére 2024. február 23-ára engedélyezem a rendkívüli szabadságát.
Elégedett vagyok a munkájával. Az engedélyezés megadásakor külön értékeltem, hogy a határidős munkáját hamarabb elvégzi.
A családi rendezvényen jó szórakozást kívánok.

Budapest, 2024. január 18.

Tóth Irén
ügyvezető igazgató

Megjegyzés: A hivatalos levél válaszlevelében a fejléc is könnyen kitölthető, hiszen a levélíró lesz a címzett. A cég neve és címe pedig ismert az első levélből.

B)

Kedves Sacikám!

Nagyon örülök az unokahúgod esküvőjének.
Semmi akadály, hogy Adrienn is veletek utazzon a családi ünnepre. Szívesen elengedem az edzésről.
Érezzétek jól magatokat!
Puszillak:

Budapest, 2024. február 16.

Mónika

Javaslat: A feladat egy másik verziója *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 116–117. oldalán található.

Megjegyzés: Más válaszlevelek is elfogadhatók, a dátumok is lehetnek mások.

A levél

- c A válaszlevelek felolvasása.
- d A levelek értékelése a 47. oldalon található értékelőlapok segítségével.

Írjunk hivatalos levelet!

- 30./1. A levélrészletek egyéni néma olvasása, majd a hivatalos levélből való részletek színezése.

Köszönettel: Budapest, 2024. 07. 03. Nagy István	Drága Barátom!	Legszívesebbe sohasem mennék be dolgozni erre a borzalmas munkahelyre.
Szeretettel ölellek: István	Tárgy: válasz a panaszra Ügyiratszám: 79/2024 Ügyintéző: Kiss Ernőné	Szövegalkotók Szövetsége Tóth Árpád elnök

- 30./2. Csenge és Csongor a polgármesternek szóló hivatalos levelének elolvasása.
Javaslat: A feladat egy másik verziója *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 122–123. oldalán található.

- a *Aláhúzendő:* Egy kidőlt fa miatt nem tudunk szánkózni a faluvégi dombon. Kérjük, intézkedjen, hogy elszállítsák. (1. bekezdés 2. sor)
Megjegyzés: Mind a két mondatot alá kell húzni, mert az 1. mondatból derül ki, hogy minek az elszállítását kérik a gyerekek.

- b Az értékelőlapok színezése.

Jól alkalmazták a hivatalos levél tartalmáról tanultakat.	Levelük hangneme megfelelt a címzetthez való viszonyuknak.
Illett az elköszönés a megszólításhoz.	A levelükben egyértelműen, tárgyilagosan fogalmaztak.
Jól alkalmazták a hivatalos levél formájáról tanultakat.	

- 31./3. A hivatalos levél írásának tartalmi és formai követelményeinek megfigyelése.
Javaslat: Mondd meg a tanulóknak, hogy ezt a mintát a későbbiekben is nagyon jól tudják használni, ha hivatalos levelet kell írniuk! (Lehet, hogy nem ártana, ha otthon a szülőknek is megmutatnák.)

- 31./4. Tanulókat érintő témák gyűjtése.

- a *Várható témák, ha a címzett az iskola igazgatója:* legyen hosszabb a nagyszünet, rendezzenek az alsó tagozatosoknak *Ki mit tud?*-ot, legyen (több) ügyességi verseny a tornateremben stb.

A levél

- b Várható témák, ha a címzett a település polgármester: füvesítsék be a focipályát, legyen játszótér a településen stb.

31./5. Várható hivatalos levél:

X Y polgármester Községi/Városi Önkormányzat Az önkormányzat neve település címe Megjegyzés: A fejléc megoldása az aktuális neveknek megfelelően.	Tárgy: Focipálya füvesítése
Tisztelt Polgármester Úr!	
<p>Az egyik tanuló saját neve és a másik tanuló saját neve negyedikes tanulók vagyunk, és a település neve -i toldalékkal gyerekek nevében fordulunk Önhöz segítségért. Arra szeretnénk kérni, hogy intézkedjen a focipályánk befüvesítéséről.</p> <p>Mióta elkészült a focipálya, délutánonként sok gyerek jár ide. Nagyon örülünk, hogy van hol futballoznunk, de fű nélkül hatalmas porban vagy sárban kell játszanunk. Ez senkinek nem tesz jót, a porra érzékeny tüdejű társainkat pedig már el sem merik engedni a pályára.</p> <p>Szeretnénk, ha a nyári szünetben minél többet játszhatnánk együtt ott, ezért kérjük, ha egy mód van rá, tavassza ültessék be fűvel a focipályánkat.</p>	
Tisztelettel: Aktuális keltezés	Az egyik tanuló saját neve és A másik tanuló saját neve

javaslat: A feladat egy másik verziója A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének a 112–113. oldalán található.

Gyakran felmerül a kérdés, hogy ön vagy Ön. Ezzel kapcsolatban ajánlom a következő írások elolvasását:

<https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/blog/show/nagy-on-kicsi-on>

<https://e-nyelv.hu/2012-03-29/on-on/>

Összegzésként: A megszólított személyre vonatkozó névmásokat a szöveg belsejében általában kisbetűvel kezdjük. Fokozott tisztelet kifejezésére azonban nagybetűt is alkalmazhatunk: **Ön**.

- 31./6. Párok kicserélik a leveleiket, és értékelik egymás szövegalkotását a táblázatba foglalt tartalmi, formai és helyesírási szempontok alapján.

A magánlevél

32./1. Különböző témájú levelek elolvasása.

- a Az olvasott levelek közül a tanuló számára a leginkább tetsző kiválasztása indoklással.
Várható indoklások: A legérdekesebb témájú. A levélírója jól fejezte ki a gondolatait, érzelmeit. Választékosan fogalmazott. Stb.

- b A címzettje valós személy: **B, C**   A címzettje kitalált személy: **A**
Tegező formában íródott: **A, B**   Magázó formában íródott: **C**

A levél

- c** *Várható magázó forma:* Ahogyan Ön is tudja, ettől a héttől kezdve a Berentei Általános Iskolába járok.

Megjegyzés: Mivel a tanuló a levél bevezetését alakította át, jó, ha bekezdéssel kezdi.

- 33./2.** A levéltitokról szóló szöveg elolvasása.

Javaslat: A levéltitokról szóló szöveg olvasása történhet követő olvasással. Főleg gyengébb képességű osztályban célra vezetőbb, ha te felolvasod a szöveget, a tanítványaid pedig néma olvasással követnek téged.

- a** *Várható vázlat:* 1. bekezdés: A levéltitok megsértésének következménye
2. bekezdés: Tilos magánlevelet elolvasni és közzétenni
3. bekezdés: Bízz a szüleidben!
4. bekezdés: Ne mutogasd a neked szóló leveleidet!

- b** *Várható címek:* Mi újság a levéltitokkal?
Jó tudni a levéltitokról
Ne sérts levéltitkot!

- c** *Várható tiltó mondatok:* Ne olvasd el más levelét! Ne bontsd fel a másnak címzett borítékot!
Ne tedd ki más levelét internetes közösségi oldalra!

Javaslat: Egy, a magánlevéllel kapcsolatos jól használható feladat, amely a válaszevél ismeretében az előző levélben írt kérdések megfogalmazására, illetve a megfelelő szóhasználatra vonatkoznak *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 119. oldalán található.

Legyél levélíró!

Javaslat: *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetében* külön alfejezetben foglalkoztam a levélírás szövegalkotási algoritmusával a 123–127. oldalon

- 34./1.** A levél fajtájának kiválasztási egyéni megoldással.

- 34./2.** A levél tartalmi és formai sajátosságainak felidézése gondolattérkép (27./2.) és levélsablon (31./3.) alapján.

Javaslat: A felidézés folyhat frontális osztálymunkában is.

- 34./3.** A címzett kiválasztása.

Megjegyzés: Nagyon fontos, hogy a címzett valós személy legyen – ahogyan ezt a munkafüzetben is jeleztem –, hogy a levelet fel is lehessen adni a számára. Tapasztalataim szerint így a tanulók nagyobb lelkesedéssel és felelősséggel írják meg a levelüket.

- 34./4.** A levél témájának kiválasztása egyéni elgondolás alapján.

- 34./5.** A levél befejezésében felteendő kérdések megfogalmazása egyéni munkával.

Megjegyzés: A felteendő kérések nagyban függenek a levél témájától. Például ha a tanuló egy humoros esetről számol be, akkor megkérdezheti a levél címzettjétől, hogy vele milyen humoros eset történt.

A levél

34./6. A levél piszkozatának elkészítése.

a Minden második sorba írva készüljön a levél piszkozata!

Megjegyzés: Ez azért fontos, hogy a tanuló tudjon hová javítani.

Javaslat: Hívd fel a diákok figyelmét, hogy rövid levelet és lehetőleg egy témáról írjanak.

A levél bevezetése 1-2 mondat, a tárgyalása 5-6 mondat, a befejezése 1-2 mondat.

b A tanuló ne feledkezzen meg az érdeklődő kérdéseiről és a jókívánságairól.

Megjegyzés: Ezt azért fontos kiemelni, mert a tanulók hajlamosak elfeledkezni róla.

35./7. A levél piszkozatának elolvasása, ha szükséges, a javítása.

Megjegyzés: A társat – a korábbi szövegalkotási műfajokkal szemben – azért nem vonjuk be a javítási folyamatba, hogy ne sértsen levéltitkot.

35./8. A levél második szövegváltozatának leírása.

35./9. A végső szövegváltozat leírása előtt a második szövegváltozat újbóli elolvasása a munkafüzetben lévő **b** részfeladatban szereplő kérdések alapján.

Megjegyzés: Az **a** részfeladat utasítása szerint a tanuló pipálja ki azokat a kérdéseket, amelyekre igennel válaszolt. Ez az eljárás azért hasznos, mert így jobban látja, hogy mit kell javítania.

35./10. A végső, elküldésre váró levél leírása egy külön lapra olvasható írással.

Javaslat: A végső, elküldésre váró levél leírása előtt tudatosítsd a gyerekekben, hogy lehetőleg helyesírási hiba nélkül próbálják leírni a levelet, mert ezzel megtisztelik a címzettet, és a saját igényességüket is bizonyítják.

Ha valamelyik szó leírásában bizonytalanok akkor a következő módszerek között választhatnak:

- kicserélik egy olyan rokon értelmű szóval, amelynek leírásában biztosak,
- utánanéznek a helyesírási szabályzat szótárrészében,
- megkérdezhetik tőled,
- megkérdezhetik a társukat, de ne zavarják túlzottan a saját munkájában!

Hogyan juttassuk el a levelet a címzethez?

36./1. A boríték címzésének megfigyelése. A feladó és címzett nevének és címének feltüntetése.

36./2. A tanuló a levelének a feladásához szükséges boríték megcímzése, a feladó nevének és címének felírása.

Megjegyzés: Beszélgetsetek arról, hogy miért fontos az adatok pontos megadása, illetve arról, mi a szerepe az irányítószámoknak a települések neve előtt!

36./3. A hiányos párbeszéd elolvasása.

a A postán.

Megjegyzés: A válasz csak akkor helyes, ha a *posta* szó megfelelő toldalékos alakját írta le a tanuló.

A levél

- b** A levelet feladó ügyfél (Ádám) és a postai dolgozó.
Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható, de alkalom adódik arra, hogy ellenőrizd az ügyfél és az alkalmazott szavak részei-e a tanulók aktív szókincsének.
- c** A párbeszéd várható kiegészítése felesleges szóismétlések nélkül:
 – Kezét csókolom! – köszönt Ádám, ahogy belépett.
 – Szervusz! Miben segíthetek? – **érdeklődött a postai alkalmazott.**
 – Levelet szeretnék feladni – **válaszolt a fiú.**
 – Simán vagy elsőbbségivel? – **kérdezte a néni (bácsi).**
 – Tessék szíves lenni megmondani, mit jelent, hogy elsőbbségivel! – **kérte Ádám.**
 – Plusz díj ellenében, hamarabb odaér a leveled – **tájékoztatta kedvesen a postás.**
 – Köszönöm, de nekem jó lesz simán is – **döntött a feladó.**
Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.
- d** A párbeszéd előadása szerepjátszóval.

37./4. A tértivevényes küldemény feladóvevény kitöltése a 30. oldalon található levélhez.

KÖNYVELTKÜLDEMÉNY FELADÓVEVÉNYE			
(A sötétített részt a feladó tölti ki)			
Ajánlott ☐		Tértivevény ☐	Hivatalos irat ² ☐
Értesítő ☐		3 Címzett kezébe ☐	Csomag ☐
		SK	PRI
		PL	
FELADÓ	Neve: Szabó Csenge, Szabó Csongor	Értéknyilvántás ⁵ ☐	Értéknyilvántás összege: (csak értéknyilvántás többlet- szolgáltatási igénybevételkor)
	Címe: 9999 Boldogfalva Öröm út. 27.	A tértivevényes/kézbesítési igazolás kézbesítési címzettje, címe(e-mail cím vagy postai cím):	
CÍMZETT	Neve: Baráth Bernát	Árufizetés összege:	
	Címe: 9999 Boldogfalva Fő út. 27.	Felvételi idő:	
Tömeg:		Feladási díj:	
Küldeményazonosító:		Felvevő aláírása/Felvevő kódja:	○

- 37./5.** A levél feladása a postán.
Javaslat: A levelet önállóan is feladhatják a tanulók, esetleg szülői segítséggel. Gondoljunk a nagyobb postákon a sorszámhúzásra!
 Ha megoldható, délután napközis foglalkozás keretében is fel lehet adni a leveleket.
- 37./6.** A Címkereső postás elnevezésű játék eljátszása.
- a** A játékhoz szükséges eszközök előkészítése.
- b** A játékleírás elolvasása egyéni néma olvasással, utána a játék menetének közös megbeszélése.

A leírás

Javaslat: A *szövegalkotás tanításának módszerei II.* kötetében külön fejezetben írtam a leírás tanításának algoritmusával és a leírás szövegalkotási algoritmusával a 6–67. oldalon. 4. évfolyamon nem foglalkozunk valamennyi leírásfajttával, csak az állat-, alak- és növényleírással, azokkal is csak tájékoztatás jelleggel. A már említetteken kívül, a tárgy-, a folyamat-, a tér és tájleírás – az 5. évfolyamon kerül feldolgozásra.

Megjegyzés: A 2020-as kerettanterv szerint alsó tagozaton nem tananyag a leírás tanítása. Az életszerűség, a mindennapi gyakorlat alapján úgy gondoltam, 4. évfolyamon, ha kevés óraszámban és terjedelemben mégis foglalkoznom kell a leírásalkotással is. Mivel 3. évfolyamon a tanulók állatmeséket alkottak, és a legtöbb gyerek szereti az állatokat, ezért az állatleírásokon ismerhetik meg a műfaj sajátosságait.

Miben különbözik az elbeszéléstől?

Megjegyzés: Az elbeszélés tanulásakor már összevetették a az elbeszélést és a leírást.

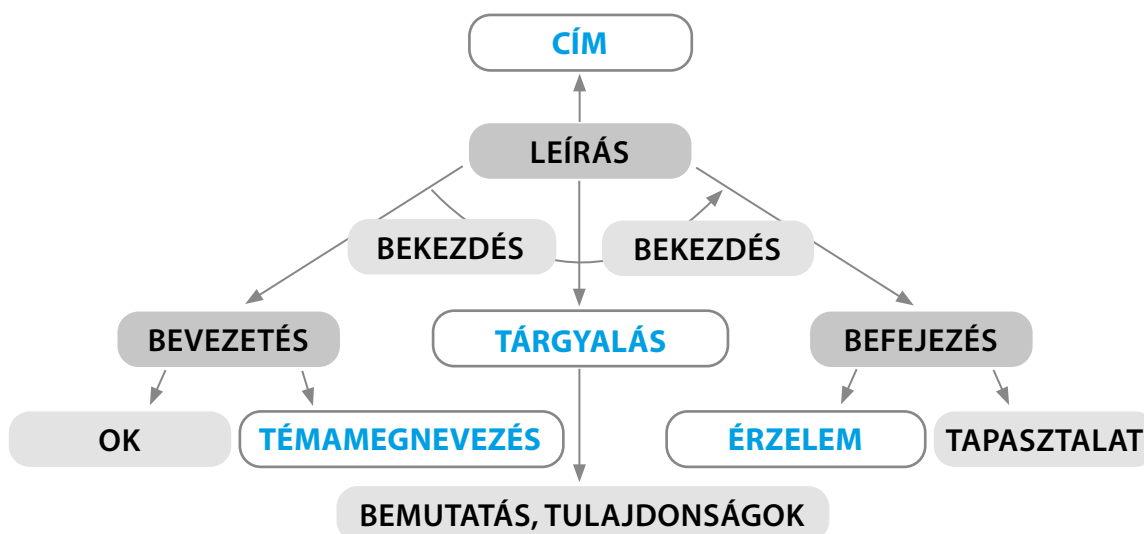
38./1. A leírással kapcsolatos eddig megszerzett ismeretek felelevenítése a 9./3. feladat alapján.

- a Az elbeszélés és a leírás elolvasása egyéni néma olvasással.
- b Az elbeszélés történetet mond el, a leírás valakit vagy valamit bemutat.
- c A táblázat tanulmányozása.

Javaslat: A táblázatot páros munkában tanulmányozzák a tanulók, de utána feltétlenül beszéljétek meg közösen! Jó szolgálatot tesz, ha közben a gyerekek két különböző színnel kiszínezik a táblázat különbségeket tartalmazó részét. Például az elbeszélésre vonatkozókat zölddel, a leírásra vonatkozókat kékkel.

A feladat egy másik verziója *A szövegalkotás tanításának módszerei II.* kötetének a 26. oldalán található.

- d A gondolattérkép kiegészítése.

A leírás

Miről alkothatsz leírásokat?

39./1.

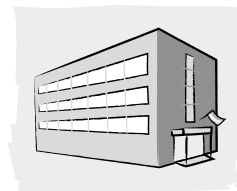
állat

növény

személy

épület

39./2. Az állatleírás elolvasása egyéni néma olvasással.

- a Véleménynyilvánítás az állatleírásról a 47. oldalon található értékelőlapok alapján.
- b A fogalmazás egyes részeinek megfigyelése.
Javaslat: A fogalmazás egyes részei mellett lévő téglalapok kiszínezése különböző színnel.
A színezés alatt a tanulók akarva-akaratlanul olvassák, ezáltal rögzítik az ott leírtakat.
- c Leíró szövegalkotás a mintaszöveg alapján a kedvenc állatról.
Várható állatleírás:

Az aranyos szurikáták

Azért a szurikátákat választottam, mert kicsik és aranyosak. Nemrégem egy filmet is láttam róluk.

A Dél-afrikai Köztársaság területén föld alatti járatokban élnek. A nyílt terepen mindig van egy őrszem közöttük, aki hanggal jelzi, ha veszélyt észlel. Ilyenkor gyorsan visszabújnak a járataikba. Testük kicsi, de hosszú a farkuk. Emlős állatok. Rovarokat esznek. Nagyon jó a hallásuk és a szaglásuk. Szuper a látásuk.

Nagyon szeretném, ha lenne szurikátám, de hiányoznának neki a többiek, ezért inkább maradok a macskámnál.

- d Az alkotott állatleírás felolvasása társnak, aki értékeli a 47. oldalon található értékelőlapok alapján.

39./3. A leírásrészlet leírása átalakító másolással.

Várható állatleírás-részlet: A vörös rókának sűrű és puha a bundája. A hátán és végtagjai külső oldalán rozsdavörös a színe. A többi részén pedig fehéres.

Megjegyzés: A feladat megoldása előtt jó, ha megbeszélitek a tanulókkal, hogy ne a *van* szót helyettesítsék, hanem próbálják meg úgy átalakítani a mondatokat, hogy kihagyhassák. Érdeemes az első mondatot közösen átalakítani.

40./4. A jellemző tulajdonságok szétválogatása.

- 1. lány **karcsú, szeplős, törött kezű, hosszú hajú, magas**
- 1. fiú **alacsony, sovány, szemüveges, ó-lábú**
- 2. lány **hosszú hajú, copfos, testes, közepes termetű**
- 2. fiú **magas, izmos, göndör hajú**

Megjegyzés: Egy-egy tulajdonság több gyerekhez is írható.

A leírás

- a A gyerekek ruhájának a kiszínezése egyéni megoldás.
- b Az egyik gyerek kiválasztása, akiről szóbeli alakleíró szöveget kell alkotni.
Javaslat: A társak értékeljék a hallott szövegeket!

40./5. A szöveg egyéni néma olvasása.

a, b és c

Várható teljes szöveg:

A gyékény

Vízparton és vízben gyakran láttam már ezt a növényt.

Vízinövény. Vékony, hajlékony szára akár két méter magasra is megnőhet. Leveli keskenyek, hosszúak. Henger alakú barna termése a buzogány. Szárából, leveléből használati tárgyakat készítenek.

Nekünk is van egy gyékényből készült kosarunk. Abban tartjuk a kenyeret.

40./6. A játékleírás elolvasása.

A játék menete:

- Az öt tanuló kiválasztása, akik kiteszik a tolltartójukat a tanári asztalra.
- A kiválasztott tolltartók megnézése.
- Az öt kiválasztott tanuló szóban bemutatja a saját tolltartóját.
- Az jelentkezik, aki a tárgyleírás alapján felismeri, hogy kié a tolltartó.

40./7. A tárgyleírás elolvasása egyéni néma olvasása.

a okostelefon

- b *Várható humoros tárgyleírás:* Egy csomó vékonyka fahasábot tuszkolnak belém. Mindegyik bűdös, fekete fejű. Ha valaki kivesz egyet közülük, biztosan az oldalamhoz dörzsöli, aztán még meg is éget.
gyufásdoboz

Kapcsolattartás írásban

Hagyományos üzenetek

- 41./1. Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúk* című regénye részletének egyéni néma olvasása.
Javaslat: Beszéljétek meg, hogy miről szól a részlet! Mikor és hol játszódik?
- a) Bekarikázandó: Csónakos (1. bekezdés 1. sor)
  - b) Bekeretezendő: Boka (3. bekezdés 7. sor)
  - c) Továbbította az üzenetet.
  - d) Üzenet, mert a levélben van megszólítás, keltezés, aláírás. Hosszabb terjedelmű.
- 41./2. Csoportos beszélgetés a családok nem internetes üzenetváltásáról.
- 41./3. *A Mi lett az üzenetből?* elnevezésű játék eljátszása.
- a) A játékhoz szükséges eszközök előkészítése.
  - b) A játékleírás elolvasása egyéni néma olvasással, utána a játék menetének közös megbeszélése.
  - c) Az eredeti és az utolsó üzenet összehasonlítása.

SMS-ezzünk!

- 42./1. A szöveg egyéni néma olvasása.
- a) rövidüzenet-szolgáltatás
  - b) Egyéni megoldás.
- 42./2. Megtudhatom, mi újság veled? Holnap dolgozat lesz matematikából. Szomorú vagyok. (Sírok miatta.) Jó éjt!
Megjegyzés: Az emodzsi jelentheti a szomorúságot és a sírást is. A 8 angolul *eight*, ami kiejtve éjt.
- 42./3. A szöveg egyéni néma olvasása.
- a) 36 éves. (2024-ben.)
  - b) Kisegíti nehéz helyzetéből, bajából.
A szólások és közmondások jelentése a *Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok* 47. oldalán található.
  - c) Olyan készüléket készített, amivel tudott beszélni MZ/X-szel.
  - d) Kapcsolj fordításra!
  - e) A Nepp József és Romhányi József által alkotott újmagyar nyelv legfőbb jellemzőinek közös elolvasása, esetleg megbeszélése.

Kapcsolattartás írásban

- 43./5. Néhány, MZ/X által használt újmagyar nyelvű mondat és azok mai magyar nyelvi formájának néma egyéni olvasása.
Javaslat: A mondatok felolvasása karban vagy csoportosan.

43./6.	.osan	pontosan	1ik	egyik	gratula	gratulálok
	+6ó	megható	2x	kétszer	pill	pillanat
	+y	megy	sztem	szerintem	naon	nagyon

- 43./7. *A megbeszélés várható eredménye:* Rövidítik a szavakat.
Van, hogy szónak csak az első szótagját használják.
Az SMS-nyelvben az egyes szótagokat más jellel pótolják.
- 43./8. Rövid üzenet alkotása. Egyéni megoldás.

- a Az üzenetek kicserélése.
- b Válaszadás az üzenetre. Egyéni megoldás.

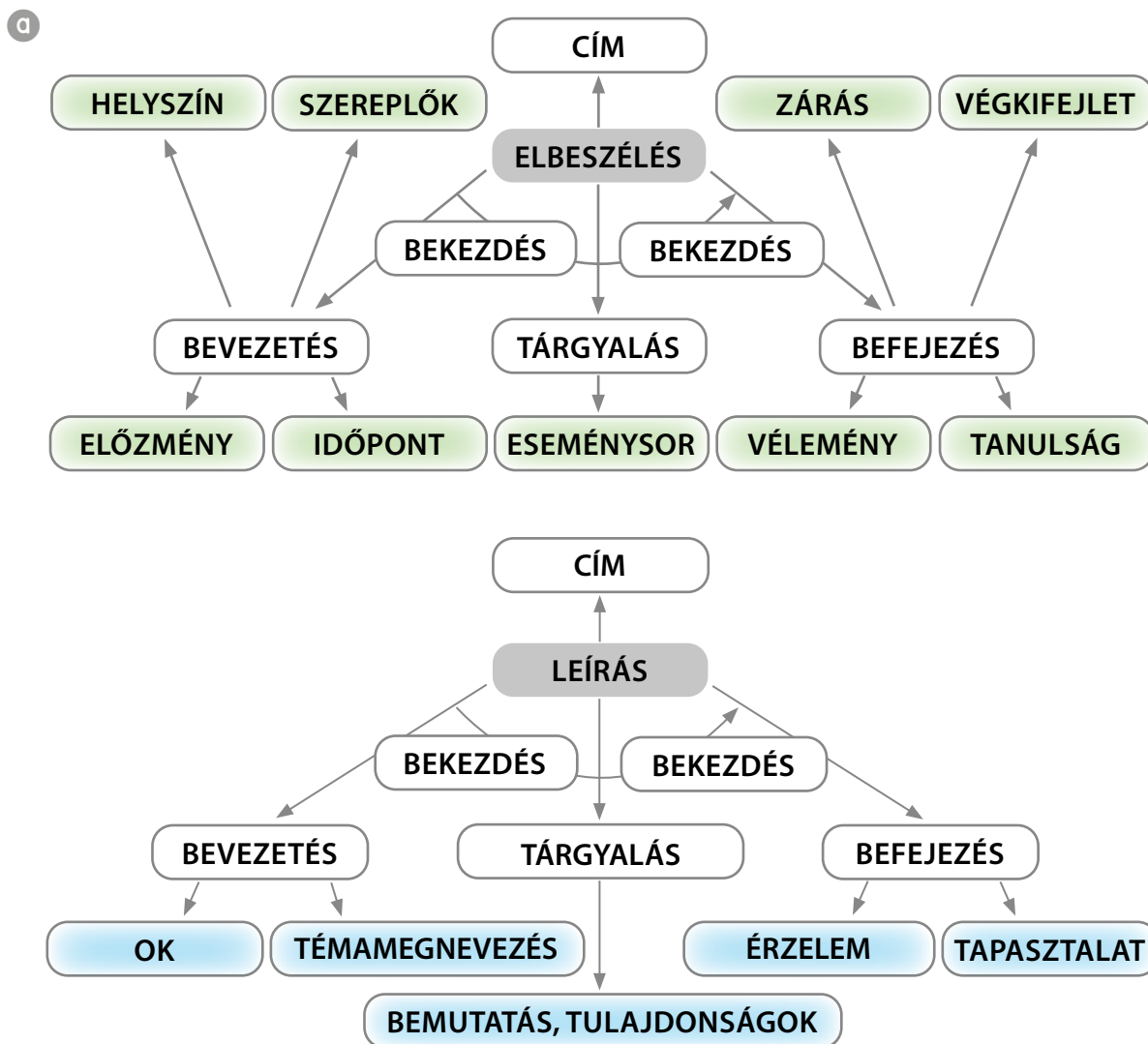
Újra az elektronikus levélről

- 44./1. Varró Dániel *Miért üres a postaláda?* című verse részletének egyéni néma olvasása.
Javaslat: Az egyéni olvasás után olvassák fel a tanulók karban vagy csoportosan.
- a Mindenki e-mailben levelezik.
  - b Egyéni megoldás.
- 44./2. A 3. évfolyamon az elektronikus levél részeiről tanultak felelevenítése.
Megjegyzés: A 3. évfolyamos *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok* 45. oldalán a 6. feladat
- 44./3. Rövid elektronikus üzenet megfogalmazása.
Megjegyzés: Ha a tanulóknak nincs e-mail-címe, találjanak ki egyet! A *Tárgyhoz* mindenképpen fogalmazzák meg az üzenet tartalmát.
- a Az üzenet elolvasása.
  - b A válasz megírása. Egyéni megoldás.

Mit viszel magaddal 5. osztályba?

Fogalmazási műfajok

- 45./1. Az elbeszélésről és a leírásról tanultak felelevenítése a gondlattérképek segítségével.
Javaslat: Frontális osztálymunka.

- 45./2. Az elektronikus és a hagyományos magánlevél részeinek összehasonlítása.

A levél részei	Elektronikus magánlevél	Hagyományos magánlevél
Megszólítás	Érzelemdús, becézett alak.	
Bevezetés	A levélírás oka.	
Tárgyalás	A közlendők megfogalmazása, lehetőleg időrendben.	
Befejezés	Kérés, kívánság leírása. Érdeklődés.	
Elköszönés	Üdvözöllek, Szeretettel, Ölellek	
Keltezés		Aznapi dátum, amikor a levél íródott.
Aláírás	Lehet becenév is.	

Mit viszel magaddal 5. osztályba?

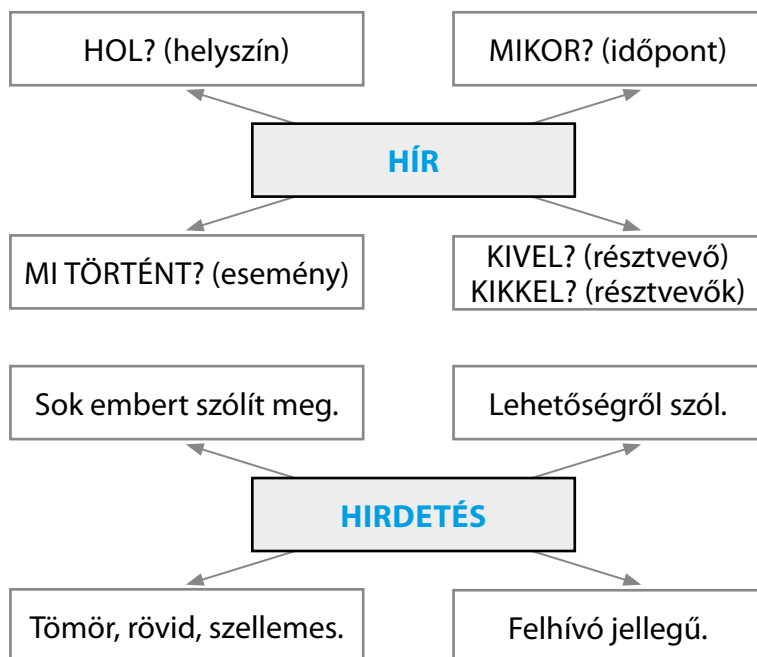

Rövid szövegek

- 46./1. Felhívás megfogalmazása minta alapján.
Javaslat: A tanulók képességének ismeretében páros vagy csoportmunkában is megalkothatják a felhívás szövegét.

- 46./2. Szövegműfajok felismerése.

Példa írása: egyéni megoldás.

- 46./3. Meghívó készítése a nagyszülők számára a tanévzáró ünnepségre. Egyéni megoldás.